

”Den gamla herrgården invid vägen”

Henry Holm

Länkarna i Åkersbergs lantbruksskolas kamratmärke symboliserar sammanhållningen och gemenskapen bland de mer än fyratusen elever, som genom åren fått sin utbildning i husliga göromål på den anrika utbildningsanstalten i Skånes hjärta.

Genom landstingspolitikens beslut sätts nu punkt för den verksamhet som i mer än sextio år bedrivits på Åkersberg. De många ”Åkersbergarna” i kamratföreningen och andra som haft anknytning till skolan ser med vemod och förmodligen även med andra, starkare känslor på utvecklingen.

Kamratkedjans länkar brister knappast för att skolan går i graven. Kanske får man nu ännu större anledning att hålla samman och se till att Åkersbergsskolan och vad den stod för inte faller i glömska. Det kommer att finnas många minnen att vårda.

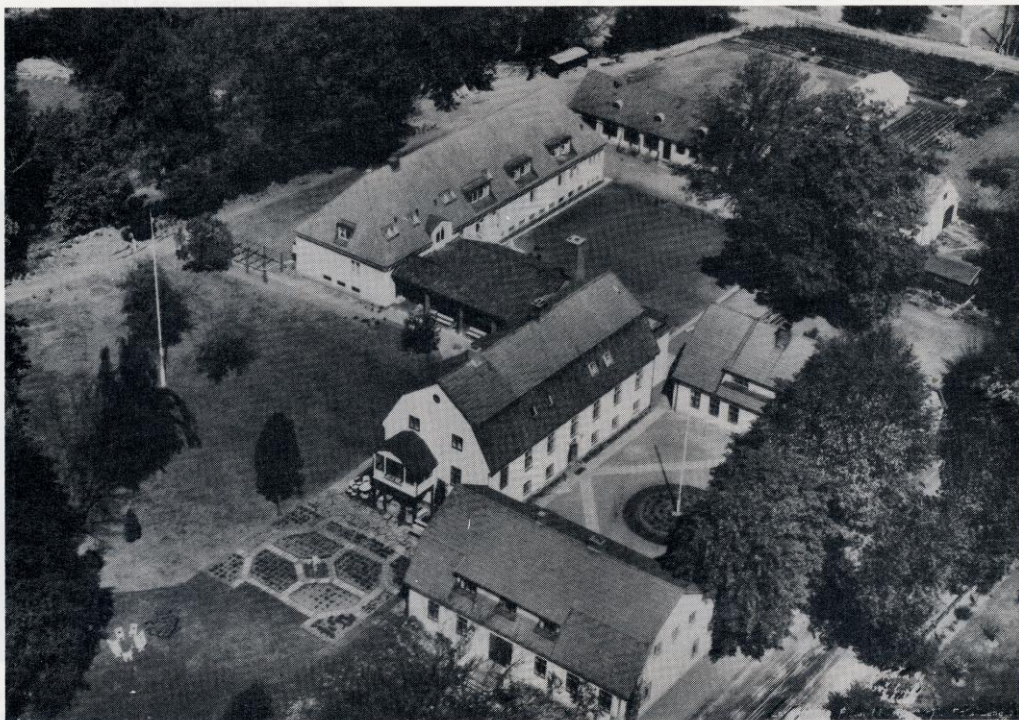
Skolans första rektor, Lilly Håkansson, skrev ned många av dem, när Åkersberg fyllde femtio år 1970. Jubileet då handlade alltså om utbildningen och skolan; som egendom har Åkersberg en historia, som går tillbaka till 1600-talet, minst.

Amiralens säteri

Ett säteri, Åkersbergs, bildades, då amiralitetsmajoren Henning Olsen-Ankargrip 1687 erhöll frälsefrihet, skattefrihet, på några hemman, som han köpt i Hörs by *). Ankargrip, som dog 1691 i Karlskrona såsom schoutbynacht, en amiralsgrad motsvarande vår tids konteramiral, var norrmann, ursprungligen bosatt i Malmö, där han verkade som kofferdiskeppare eller som det också kallades spanjefarare. Han hade under Malmö belägring 1677 så tappert kämpat på svensk sida att han samma år anställdes vid flottan som major och följande år erhöll sitt adelsnamn Ankargrip.

Under de sista åren av 1600-talet innehades Åkersberg av en sekreterare R Hillethan.

*) Ortshistoriska anteckningar, sammanställda av Martin Weibull, publ i Samlingar utgifna för De skånska landskapens historiska och arkeologiska förening, 1876.

Åkersbergs lantbruksskola i Höör avvecklades efter 65 år i utbildningens tjänst

Om egendomens öden under följande sekler fram till början på 1900-talet skulle det kunna skrivas en hel bok, för att citera Lilly Håkansson.

Lunds stifts kyrkliga ungdomsförbund köpte 1918 säteriet i syfte att med anslag från staten på platsen bedriva en kyrklig folkhögskola. Av dessa planer blev det emellertid ingenting då och i stället beslöt man starta en lantushållsskola.

Så föddes det Åkersberg, som fram till våra dagar kom att inta en central plats i länet för utbildning i hushåll och hemarbete.

Den första hushållskursen anordnades sommaren 1920 och Lilly Håkansson har med värme och glädje beskrivit hur hon som skolans första föreståndarinna, som det hette då, fick sin första kontakt med "den gamla herrgården invid vägen."

Ett handslag

"Den tog mitt hjärta från första stund. Jag var ung och oerfaren lantushållslärarinnan. På den tiden tänkte man varken på lön eller arbetstid utan anställningen bekräftades med ett handslag."

Det var trögt i starten. Endast fyra elever hade anmält sitt intresse för premiärkursen och i Svensk Författningssamling stod det att det krävdes minst tolv elever för en kurs vid en lantushållsskola. Lilly Håkansson har berättat att hon "höll på att vända." Men hon bidade tiden, dock icke sysslös, och for ut och affischerade för kursen på lyktstolpar i Höör och på posten. Hon cyklade omkring i bygden och värvade elever. Och så kunde man dra igång den första kursen i september 1920.

Skräl ekonomi

Lantushållsskolan kunde vid starten på grund av den skrala ekonomin endast använda Åkersbergs huvudbyggnad och ena flygeln medan den andra flygeln hyrdes ut till privatpersoner. På huvudbyggnadens vind bodde fladdermöss och ugglor och det var inte någon miljö som precis lockade till annan bo-

*Nils Ludvig skrev flera dikter och visor om skolan som föredrogs vid fester och högtidliga avslutningar. Här är skalden i kretsen av unga sångare med drag bl a av Bellman och Ulla
(Bild ur Åkersbergs jubileumsskrift)*

Skolans första rektor Lilly Håkansson kunde handskas med myndighetspersoner. Här ses hon i kretsen av några sådana: generaldirektör Sam Norup, landshövding G A Widell, landstingsdirektör Hans Sandberg och riksdagsman Rudolf Anderberg (Bild ur Åkersbergs jubileumsskrift)

sättning. Värmeledning fanns förstås inte utan skolan värmdes med hjälp av kaminer och kakelugnar, som eldades med ved och torv.

I statsanslag erhöll skolan under de första läsåren 5 800 kr till lärarlöner, hyror, amortering m.m. Höörs dåvarande köping bidrog med 500 kr per kurs och eleverna betalade 50 kr i kursavgift och 75 kr i månaden för kost och logi.

Snälla köpmän

Lilly Håkansson har vidare berättat att skolan "tack vare snälla köpmän i Höör kunde skaffa det nödvändigaste på kredit. Den första bordsservisen bestod av enkelt vitt porslin, bordslinnet av oblekt lakansväv och som bestick knivar och gafflar av järn, som varje dag polerades med trippel och kork."

Så småningomh förbättrades ekonomin och elevantalet växte stadigt. Åkersbergs rykte som en skola, som gav gedigen utbildning i lanthushållsgöromål och allt som hörde till, spreds vida omkring.

För att bereda utrymme åt alla lärare och elever och den svällande verksamheten inreddes nya lokaler och även fladdermössens, ugglornas och spökenas vind följde med i renoveringsvägen.

Övre hallen i huvudbyggnaden blev följande samlingspunkt, och många Åkersbergare i förskingringen minns säkert kvällstunder där framför den öppna brasan med till exempel Nils Ludvig i centrum.

I Lilly Håkanssons minnesteckning över skolans femtio år erinras bl.a. om de många visor som Nils Ludvig tillägnade Åkersberg. "Syfton i hallen" skildrar just en av de där träffarna framför brasan:

*"Sy och sticka bör var flicka
sjunga vi i samlad tropp,
när vi sitta här och nicka
fint i takt två trappor opp.
Vi har kvällens frid framför oss
och rätt gott på alla vis."*

År 1935 byggdes nya ekonomibyggnader, rymmande lokaler för smådjur, trädgårdsundervisningen och tvätt. Får höll gräsmattorna i tukt och grisarna i stian blev en viktig tillgång under kommande krisår.

Milstolpe

Fem år senare, 1940, markerades en viktig milstolpe i lanthushållsskolans starka utveckling. Skolan erbjöds att köpa fastigheten av fukshögskoleföreningen, som gett upp tanken på att förvandla Åkersberg till en kyrklig folkhögskola.

Förvärvet blev ekonomiskt möjligt genom statsbidrag samt anslag från landsting och hushållningssällskap. Dessutom erhöles anslag till omfattande reparationer och utvidgningar. Bl.a. kunde man inreda fyra nya undervisningskök. Elevansökningarna ökade och kurserna var under många år övertäcknade långt före starten.

I slutet av 1950-talet skedde ytterligare tillbyggnader till skolan, som då bl.a. fick en stor samlingshall.

Åkersbergs lanthushållsskola blev i stora stycken ett resultat av Lilly Håkanssons oförtröttliga arbe-

te, inte minst när det gällde att få ihop pengar till utbyggnader m.m.

Skolans förre ordförande, kyrkoherde emeritus Bernt Larsson, tidigare Fulltofta, numera bosatt i Södra Sandby, har tecknat ett fint porträtt av den gamla rektorns förmåga att med charm, envishet och uthållighet beveka anslagsgivande myndigheter och andra med pengar i börsen:

Bugande statsråd

"När det gäller Åkersbergs ekonomiska historia har Lilly Håkansson liksom den gammaltestamentliga drömmaren fått se hur både sol och måne och åtskilliga stjärnor på det finansiella och politiska firmamentet bugat sig för hennes Åkersbergssnigning — alltifrån statsråd och adliga landshövdingar till skånska bönder och radikala vänsterpolitiker. Visst fick också hon tillbringa många och långa väntans stunder i besvikelsens brunn men med seg energi tog hon sig alltid upp och gick vidare."

Åkersbergsskolans grand old lady gick bort förra hösten och slapp uppleva hur all hennes — och efterföljande rektorers och lärares — möda och omsorg om skolan till sist ändå inte kunde rädda den sextiofemåriga läroanstalten från det nesliga slut som nedläggningen innebär.

Sista eleverna

De runt sextio elever, som funnits på skolan det gångna läsåret, blev de sista av flera tusen ungdomar, som på Åkersberg fått lära sig rätt sätt vid spis och bakugn, vid vävstol och mangel, vid blomster-rabatt och grönsakssäng.

Från den 1 juli i år finns skolan icke mer. Men Åkersberg ligger kvar och ruvar på minnen, de flesta soliga och fyllda med eko av ungdomars skratt och livsglädje.

Vad det nu ska bli av den forna "herrgården vid vägen, som lever signad i sång och sägen", är ännu oklart. Den ovissheten betraktas av många som ett särskilt märkligt inslag i beslutet att lägga ned skolan.

